

Avskaffa valutaregleringen!

Andra världskriget medförde en lång rad regleringar och kontroller av bland annat bostadsmarknaden, kreditmarknaden och marknaden för valutor. Många av dessa regleringar har bibehållits och utvidgats långt efter det att kriget avvecklades. Det har funnits intressegrupper och byråkratier som framgångsrikt kämpat för dessa institutioner även sedan de ursprungliga motiven för deras inrättande har försvunnit.

Världshandeln har genomgått en omfattande liberalisering under efterkrigstiden. Den svenska valutakontrollen har emellertid kvarstått och i vissa avseenden till och med skärpts. Utförelse av riksbankens 1 000 kronors sedlar har nyligen förbjudits. För närvarande finns det planer på att ge tullen rätt att inspektera utlandsresenärers plånböcker. I dag kan svenska medborgare fritt få importera amerikanska elektronräknare, men inte aktier eller obligationer i de företag som tillverkar räknarna. Svenskar kan obehindrat tillbringa sin semester i utlandet. De kan emellertid inte skära ned sin konsumtion av utlandsresor i syfte att köpa utländska värdepapper. Svenska staten, svenska kommuner och företag ger ut obligationer på den internationella marknaden till marknadsmässiga räntor. Svenska medborgare är emellertid hänvisade till att placera sina sparmedel inom Sverige.

Mycket tyder på att valutaregleringen har marginell betydelse för utvecklingen av vår betalningsbalans och valuta-reserv. Dessa bestäms huvudsakligen av efterfrågan på vår export och import. Den nuvarande valutaregleringen omfattar en så liten del av våra totala transaktioner med utlandet, att det inte finns några skäl att behålla valutaregleringen som ett medel att upprätthålla en lämplig storlek på valuta-reserven. Förekomsten av kontrollen gör dessutom den svenska kronan

mindre eftertraktad utomlands, dvs det är tänkbart att nettoeffekten av valutakontrollen på valuta-reserven kan vara den rakt motsatta det ursprungliga målet för dess inrättande. Vidare lämnar valutlagen och valutaförordningen stort utrymme för godtyckliga tillämpningar och trakasserier.

Ett sätt att raskt få en funktionsdugligare svensk kapitalmarknad är att avskaffa valutaregleringen. Valutakontrollen är nämligen ett nödvändigt element i den typ av kreditmarknadspolitik som bedrivs i Sverige. Genom att stänga Sveriges gränser för kapitalrörelser har myndigheterna kunnat bygga upp ett icke-marknadsanpassat regleringssystem och därmed "slagit sönder" kapitalmarknaden. I en öppen ekonomi — dvs i ett samhälle som tillåter sina medborgare att placera sina sparmedel efter egen önskan i antingen inhemska eller utländska placeringsobjekt — kan den inhemska kreditmarknadspolitiken inte nämnvärt avvika från omvärldens. Utrymmet för regleringar begränsas nämligen då av den internationella konkurrensen, dvs av tillgången till placeringsalternativ. Om den svenska valutakontrollen togs bort, så skulle det uppstå ett starkt tryck på politikerna att förbättra den svenska kreditmarknaden i syfte att göra den konkurrenskraftig gentemot utländska placeringar.

Den svenska valutakontrollen har underkastats lite debatt jämfört med bostadsregleringen och andra kontroller. En utredning av valutakontrollen har nu tillsatts av regeringen. Risker är alltid stor att en sådan översyn resulterar i en teknisk genomgång där man aldrig ifrågasätter valutaregleringens existens. Det vore nu önskvärt att undersöka om inte ett avskaffande av valutaregleringen är att föredra framför en fortsättning med den nuvarande kontrollpolitiken.

Lars Jonung